

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 1975/95

Karar Sayısı : 1975/110

Karar Günü : 29.4.1975

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN MAHKEME: Karabük Ağır Ceza Mahkemesi.

İTİRAZIN KONUSU: 15.5.1974 günlü, 1803 sayılı “Cumhuriyetin 50 nci Yılı Nedeniyle Bazı Suç ve Cezaların Affı Hakkında Kanun”un 2. maddesinin (B) bendinin Türk Ceza Kanununun 493. maddesiyle sınırlı olarak iptali istenmiştir.

I. OLAY:

Türk Ceza Kanununun 493/1-son ve 522. maddeleri ve 1803 sayılı Af Kanununun 2. maddesinin (B) bendi gereğince hükmedilen yedi yıl ağır hapis cezasının yerine getirilmesi sırasında Mahkemeye başvuran hükümlü: Anayasa Mahkemesince 1803 sayılı Af Kanununun 2. maddesinin kimi yasa kuralları ile sınırlı olarak iptaline karar verilen (B) bendinin Türk Ceza Kanununun 493. maddesi yönünden de iptali için Anayasa Mahkemesine başvurulmasını istemiş; bu konuda düşüncesi sorulan Cumhuriyet Savcısı: cezanın yerine getirilmesinde tereddüt edildiğinden, hükümlünün istemi hakkında bir karar verilmesi savında bulunmuştur.

Mahkemece, Ceza Yargılamaları Usulü Kanununun 402. ve 405. maddelerine göre istem hakkında karar verilmesi gerektiği ve Anayasaya aykırılık savının ciddi görüldüğü belirtilerek, 1803 sayılı Af Kanununun 2. maddesinin (B) bendinin Türk Ceza Kanununun 493. maddesi yönünden iptali için Anayasanın değişik 151. ve 22.4.1962 günlü, 44 sayılı Kanunun 27. maddeleri uyarınca Anayasa Mahkemesine başvurulmasına karar verilmiştir.

II. İLK İNCELEME:

Anayasa Mahkemesi; İçtüzüğü'nün 15. maddesi uyarınca yaptığı ilk inceleme toplantısında aşağıdaki sorunlar üzerinde durulmuştur:

1- İtiraz yoluna başvuran Mahkemenin bu konudaki yetkisi sorunu:

Anayasa'nın değişik 151. ve 22.4.1962 günlü 44 sayılı Kanunun 27. maddeleri uyarınca, itiraz yoluna başvuran mahkemenin elinde bakılmakta olan bir davanın bulunması ve itiraz konusu kuralın o davada uygulanacak hükümlerden olması gerekir.

Olay bölümünde açıklandığı üzere hükümlü, 1803 sayılı Af Kanununun 2. maddesinin (B) bendi iptal edildiği takdirde aynı Kanunun 2. maddesinin (B) bendi iptal edildiği takdirde aynı Kanunun 1. maddesinin (A) bendi gereğince cezanın yerine getirilmesinin gerekmiyeceğini ileri sürmüştü ve Cumhuriyet Savcısı da bu yönden cezanın yerine getirilmesinde tereddüt edildiğini bildirerek Mahkemeden bu konuda bir karar verilmesini istemiştir. Ceza Yargılamaları Usulü Kanununun 402. ve 405. maddeleri uyarınca hükmü veren Mahkeme tarafından bu konuda duruşma yapılmaksızın bir karar verilmesi gerektiğinden itiraz

Esas Sayısı : 1975/95
Karar Sayısı : 1975/110

yoluna başvuran Mahkemenin elinde usulünce açılmış, görevine giren ve bakılmakta olan bir dava bulunduğu kuşkusuzdur.

Kâni Vrana ve Abdullah Üner bu görüşe katılmamışlardır.

Mahkeme, cezanın yerine getirilmesi gerekip gerekmediği hakkında ilgili yasa kurallarına ve bu arada 1803 sayılı Af Kanununun 2. maddesinin (B) bendine bakarak bir karar verecektir. Öte yandan, kanunsuz suç ve ceza olmaz ilkesi gereğince bir cezanın yerine getirilmesi sırasında da ilgili kanun hükümlerinin uygulanmasına devam edildiği kabul edilmek gerekir. Bu nedenle, 1803 sayılı Af Kanununun itiraz konusu yapılmış bulunan 2. maddesinin (B) bendi, Mahkemenin baktığı davada uygulanacak kanun hükümlerindedir.

Kâni Vrana bu görüşe katılmamıştır.

2- Anayasa Mahkemesi'nin itirazı incelemeye görevli ve yetkili olup olmadığı sorunu:

Suç ve cezaların affı hakkındaki yasama belgelerinin Anayasaya uygunluk denetimine bağlı olduğu, Anayasa Mahkemesinin 21.1.1975 günlü, 15125 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 28.11.1975 günlü, Esas: 1974/34, Karar: 1974/50 sayılı kararında gerekçeleriyle açıklanmış olduğundan, bunların burada yinelenmesine gerek kalmamıştır.

Şu duruma göre, bu işe bakmanın Anayasa Mahkemesinin görevi içinde bulunduğu açıktır.

Şahap Arıç ve Halit ZARBUN bu görüşe katılmamışlardır.

3- İtiraz konusu kuralın daha önce iptaline karar verilmiş olması.

İtirazın yöneltildiği 1803 sayılı Kanunun 2. maddesinin (B) bendinin Türk Ceza Kanununun 493. maddesi yönünden iptaline 11.3.1975 gününde Esas: 1975/18, Karar: 1975/47, sayı ile karar verilmiş olduğundan, bu konuda yeniden karar verilmesine yer kalmamıştır.

III- SONUÇ:

1- Mahkemenin elinde görülmekte olan bir dava olduğuna Kâni Vrana ve Abdullah Üner'in ve 15.5.1974 günlü, 1803 sayılı Kanunun 2. maddesinin (B) bendinin bu davada uygulanacak kural olduğuna Kâni Vrana'nın karşıoylarıyla ve oyçokluğu ile;

2- İşin incelenmesinin Anayasa Mahkemesi'nin görev ve yetkisi içinde olduğuna Şahap Arıç ve Halit ZARBUN'un karşıoylarıyla ve oyçokluğu ile;

3- 15.5.1974 günlü, 1803 sayılı Kanunun 2. maddesinin bu işte itiraz konusu yapılmış bulunan (B) bendindeki kuralın, itiraz yolu ile gelen başka bir işte Anayasaya uygunluk denetiminden geçirilerek Türk Ceza Kanununun 493. maddesi yönünden iptaline 11.3.1975 gününde Esas: 1975/18, Karar: 1975/47 sayı ile karar verilmiş olduğundan bu konuda yeniden karar verilmesine yer olmadığına oybirliğiyle;

29.4.1975 gününde karar verildi.

Esas Sayısı : 1975/95
Karar Sayısı : 1975/110

Başkan	Başkanvekili	Üye
Muhittin TAYLAN	Kâni VRANA	Şahap ARIÇ
Üye	Üye	Üye
İhsan ECEMİŞ	Halit ZARBUN	Abdullah ÜNER
Üye	Üye	Üye
Ahmet KOÇAK	Şekip ÇOPUROĞLU	Lütfi ÖMERBAŞ
Üye	Üye	Üye
Hasan GÜRSEL	Ahmet Salih ÇEBİ	Şevket MÜFTÜGİL
Üye	Üye	Üye
Adil ESMER	Nihat O.AKÇAKAYALIOĞLU	Ahmet H.BOYACIOĞLU

KARŞIOY YAZISI

Anayasa Mahkemesinin, 27.1.1975 günlü, 15131 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 24.9.1974 günlü, Esas: 1975/36, Karar: 1975/35 sayılı kararının gerekçe bölümünde ayrıntıları ile gösterilen gerekçede belirtildiği üzere, bir cezanın yerine getirilmesi sırasında Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 402. maddesi uyarınca yanlarca yapılan başvuruların aynı kanunun 405. maddesinde gösterilen mahkemece çözülmesi işlemini, gerek yöntem ve gerekse

Esas Sayısı : 1975/95
Karar Sayısı : 1975/110

Anayasa Mahkemesine itiraz yoluyla başvurulabilmenin koşulu olarak, bir dava diye tanımlamak ve nitelendirmek gereklidir. Ancak böyle bir başvuruda dava niteliğini kazanabilmesi için, ortada başvurunun yanları arasında gerçek ve çözümlenmesi zorunlu bulunan bir uyuşmazlığın varlığı da zorunludur.

Olayımızda ise, 15.5.1974 günlü, 1803 sayılı Af Kanununun 1. maddesinin itiraz konusu yapılan (A) bendinin uygulanması henüz söz konusu bulunmadığından, başvurunun yanları arasında bu bentteki kuralın uygulanıp uygulanmayacağı yönünden bir uyuşmazlık doğması olasılığı düşünülemez. O halde ortada, Anayasa Mahkemesine itiraz yoluyla başvuran Mahkemenin elinde bu bentteki kurala yönelik bakılmakta olan bir dava bulunmamaktadır.

Öte yandan, ceza uygulaması yapılırken, 15.5.1974 günlü, 1803 sayılı Af Kanununun 2. maddesinin (B) bendi de uygulanmış, bu konudaki karar kesin hüküm niteliğini kazanmış ve cezanın yerine getirilmesi sırasında başvurunun yanları arasında bu bentteki kuralın uygulanması bakımından çözümlenmesi gereken herhangi bir uyuşmazlık da doğmamış olması karşısında, başvurma yeri olarak Mahkemenin kendisine getirilen uyuşmazlığın çözümünde uygulayacağı kurallar arasında, sözü geçen (B) bendindeki kuralın yer alamıyacağı açıktır. O halde, Anayasa Mahkemesine itiraz yoluyla başvurulabilmenin koşulları arasında yer alan (uygulanacak kanun kuralı bulunması) koşulu da burada gerçekleşmemektedir.

Yukarıda gösterilen nedenlerle, başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddi gerektiği düşüncesiyle kararın Mahkemenin elinde görülmekte olan bir davanın varlığı ve (B) bendinin bu davada uygulanacak kurallardan olduğu bölümüne karşıyım.

Üye
Kâni VRANA

KARŞIOY YAZISI

Görev sorunu;

1803 sayılı Af Kanunu ile ilgili itirazın incelenmesinin Anayasa Mahkemesi'nin görevi içinde bulunduğu hakkında oyçokluğu ile verilen karara, Anayasaya uygun görmediğimden, katılmıyorum.

Bu konudaki karşıoy gerekçelerim, 21.1.1975 günlü ve 15125 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan, Anayasa Mahkemesi'nin 28.11.1974 günlü ve 1974/34-50 sayılı kararına ilişkin karşıoy yazımın I nolu kısmında tafsilatlı olarak yazdığım gerekçelerin, prensipleri itibariyle, aynı olduğundan, burada tekrarına gerek görülmemiştir.

Esas Sayısı : 1975/95
Karar Sayısı : 1975/110

Sözü geçen karşıoy yazımda açıklanan gerekçelerle, Anayasa Mahkemesi'nin, çoğunlukla verdiği görev konusu ile ilgili karara karşıyım.

Üye

Şahap ARIÇ

KARŞIOY YAZISI

21.1.1975 günlü ve 15125 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Mahkememizin 28.11.1974 günlü, 1974/34-50 sayılı kararına ilişkin karşıoy yazımda açıkladığım görev ve yetkiye ilişkin gerekçelerle, çoğunluğun bu kararına da katılmıyorum.

Üye

Halit ZARBUN

KARŞIOY YAZISI

Sanıkların, hırsızlık suçundan Karabük Ağır Ceza Mahkemesince mahkûmiyetlerine karar verilmiş ve hüküm temyizleri üzerine Yargıtay 6. Ceza Dairesince, 1803 sayılı Af Kanununun 2/B maddesiyle cezalarının 5'er senesi indirilmek suretiyle onanmıştır.

Bundan sonra sanıklardan birinin cezaevinden Mahkemeye gönderdiği bir dilekçede, Af Kanununun 2. maddesinin (B) bendinin Anayasa Mahkemesince başka suçlar yönünden iptal edilerek onlar 12 yıllık afdan faydalandıklarını ve bu maddenin kendisi hakkında uygulanan Türk Ceza Kanununun 493. maddesi yönünden de iptal edilmesi için Anayasa Mahkemesine başvurulmasını istemesi üzerine Mahkemece de bu yolda Anayasa Mahkemesine müracaata karar verildiği anlaşılmıştır.

Anayasanın 151. maddesinde, "Bir dâvâya bakmakta olan mahkeme uygulanacak bir kanunun hükümlerini Anayasaya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddî olduğu kanısına varırsa Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara

Esas Sayısı : 1975/95
Karar Sayısı : 1975/110

kadar dâvâyı geri bırakır. Mahkeme Anayasaya aykırılık iddiasını ciddî görmezse bu iddia temyiz merciince esas hükümlerle birlikte karara bağlanır.” diye yazılıdır.

44 sayılı Kanunun 27. maddesinde de, “bir mahkemenin bir kanun hükmünü Anayasa Mahkemesine gönderebilmesi için elinde bakmakta olduğu bir dâvâ”nın bulunmasının şart olduğu belirtilmiştir.

Anayasanın 151. ve 44 sayılı Kanunun 27. maddelerinde sözü edilen (dâvâ) terimi ile usul kanunlarındaki kurallara uygun biçimde mahkemelerde açılmış olan davaların kastedildiği kuşkusuzdur. Usul kanunları hükümlerince dava mahiyetini taşımayan dilekçeler, müracaatlar, başvurular Anayasanın ve 44 sayılı Kanunun sözü edilen hükümlerinin kapsamı dışında kalmaktadır.

Bir hukukî terim olan (dâvâ) nın mahiyet ve niteliğinin, Anayasada, usul kanunlarındaki mahiyetlerinden ayrı ve onun dışında bir anlama geldiği, her türlü anlaşmazlığın Anayasadaki dava kavramı içine girdiği yolundaki görüşün hukukî gerekçelerle izahı mümkün görülmemektedir.

Bundan başka, Anayasanın 151. maddesinde, “bir dâvâyâ bakmakta olan mahkeme uygulanacak bir kanunun hükümlerini Anayasaya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddî olduğu kanısına varırsa Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar dâvâyı geri bırakır” denildikten sonra “mahkeme Anayasaya aykırılık iddiasını ciddî görmezse bu iddia temyiz merciince esas hükümlerle birlikte karara bağlanır” şeklindeki hükmün de dikkate alınması lâzımdır. Anayasanın bu maddesinde (karar) değil (hüküm) ibaresi kullanılmış, bundan başka, mahkeme aykırılık iddiasını ciddî görmezse “bu iddianın esas hükümlerle birlikte temyiz merciince incelenmesi” de öngörülmüştür.

Bilindiği gibi (hüküm), dâvâyı sona erdiren nihaî bir karar olup bu niteliği ile diğer kararlardan farklı bulunmaktadır. Bundan da, hüküm niteliğini taşımayan kararların Anayasanın bu maddesinin kapsamı dışında kaldığı anlaşılmaktadır.

Şu halde, gerek Anayasanın 151. ve gerek 44 sayılı Kanunun 27. maddelerine göre bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için:

- a) Elinde bakmakta olduğu bir dâvâ bulunması,
- b) Kanun hükmünün bu dâvâda uygulanacak durumda bulunması,
- c) Davanın kararla değil (hüküm)le nitelenecek neviden olması,
- d) Verilecek hükmün temyizi kabul bulunması,

Şartları aranmaktadır.

Halbuki yukarıda belirtildiği gibi hırsızlık suçuna ilişkin dâvâ mahkemece sonuçlandırılmış, verilen hüküm kesinleşmiş ve cezaların infazına geçilmiştir. Bütün bunlardan sonra sanık mahkemeye bir dilekçe vererek Anayasa Mahkemesine başvurulmasını istemiştir. Ancak, Ceza Muhakemeleri Usulü kanununun 402. maddesi yönünden mütalâa edilebilecek olan bu dilekçenin (dava) olarak kabulü mümkün değildir. Kaldı ki bu dilekçe üzerine mahkemece “Anayasa Mahkemesine başvurulmasına” dair verilen karar da yukarıda mahiyeti

Esas Sayısı : 1975/95
Karar Sayısı : 1975/110

açıklanan (hüküm) niteliğinde de değildir ve böyle bir kararın temyizi de mümkün bulunmamaktadır.

Görülüyor ki, hükümlünün mahkemeye verdiği dilekçe ve bu dilekçe üzerine Mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurulmasına dair verdiği karara dayanılarak Anayasaya uygunluk denetimi yapılmasına Anayasa hükümleri müsait değildir.

Yukarıda yazılı nedenlerle, başvurunun Mahkemenin yetkisizliği yönünden reddedilmesi gerekirken (Mahkemenin elinde bakmakta olduğu bir dâvânın varlığına ve Af Kanununun 2. maddesinin bu dâvâda uygulanacak kural olduğuna) şeklindeki çoğunluk kararına katılmıyorum.

Üye
Abdullah ÜNER